

Ett stolphål i Eriksöre

Särskild arkeologisk utredning 2011

Del av fastigheterna Eriksöre 5:1, 6:1 och 6:14, Torslunda socken,
Mörbylånga kommun, Kalmar län, Öland

Magnus Reuterdahl

KALMAR LÄNS MUSEUM
Arkeologisk rapport 2011:10

Ett stolphål i Eriksöre

Särskild arkeologisk utredning 2011

Del av fastigheterna Eriksöre 5:1, 6:1 och 6:14, Torslunda socken,
Mörbylånga kommun, Kalmar län, Öland

Författare	Magnus Reuterdahl
Copyright	Kalmar läns museum
Redaktion	Per Lekberg, Seija Nyberg
Kartor	Publicerade i enlighet med tillstånd 507-98-2848 från Lantmäteriverket
Förlag	Kalmar läns museum
ISSN	1400-352X

Abstract

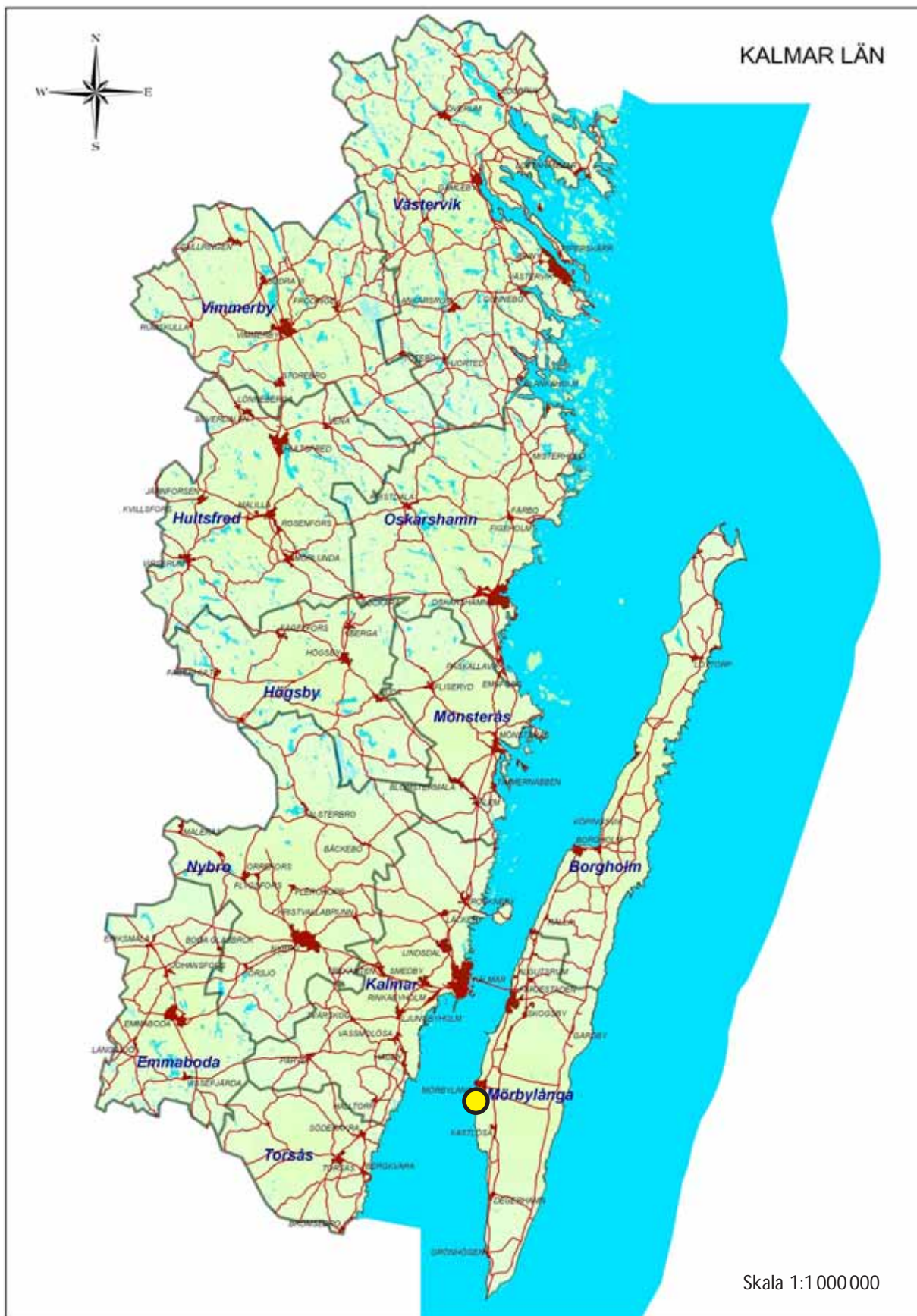
Keywords: Sweden, Torslunda parish, Kalmar County, Archaeological evaluation, post hole, search trenches

Kalmar County Museum performed an archaeological evaluation at Eriksöre 5:1, 6:1 and 6:14, Torslunda parish, Mörbylånga Municipality, Kalmar County, Öland. The purpose of the evaluation is to establish if any ancient monuments or features are present. 25 search trenches were dug with a backhoe. One

post hole was found, but no indication that it was part of a larger structure. As no ancient monuments or features, which could be linked to prehistoric activities, were determined Kalmar County Museum is proposing no further archaeological actions.

Innehåll

Sammanfattning.....	7
Inledning.....	9
Topografi och fornlämningsmiljö.....	10
Genomförande	11
Resultat och åtgärdsförslag.....	13
Referenser	15
Tekniska och administrativa uppgifter	17

Karta över Kalmar län med undersökningsområdet markerat.

Sammanfattning

Inför planläggning av ny bebyggelse inom fastigheterna Eriksöre 5:1, 6:1 och 6:14, Torslunda socken, Mörbylånga kommun, Kalmar län, Öland, har Kalmar läns museum utfört en särskild arkeologisk utredning efter beslut av Länsstyrelsen i Kalmar län.

Utredningsområdet är något mindre än vad som angavs i länsstyrelsens beslut då en av markägarna minskat utredningsytan, se fig. 1. Det utredda området är cirka 31 500 m². Området är uppdelat på två ytor; den södra och den norra. Inom området drogs 25 sökschakt på sammanlagt cirka 600 löpmeter, cirka 900 m². Inom den södra ytan hittades ett stolphål. Kring stolphålet utvidga-

des schaktet för att avgöra huruvida det ingick i en större konstruktion. Ingen sådan kunde konstateras. I övrigt hittades spår efter åder och enstaka mörkfärgningar som bedöms vara spår efter stenlyft och rotbränder eller dylikt. I den norra delen hittades ett stort antal täckdiken och enstaka sotfläckar. Delar av området har tillsynes avbanats vid något tillfälle.

Kalmar läns museum föreslår inga ytterligare åtgärder inom de utredda områdena. I anslutning till den södra ytan bör dock de undantagna områdena inom Eriksöre 6:1 utredas inför en eventuell exploatering.

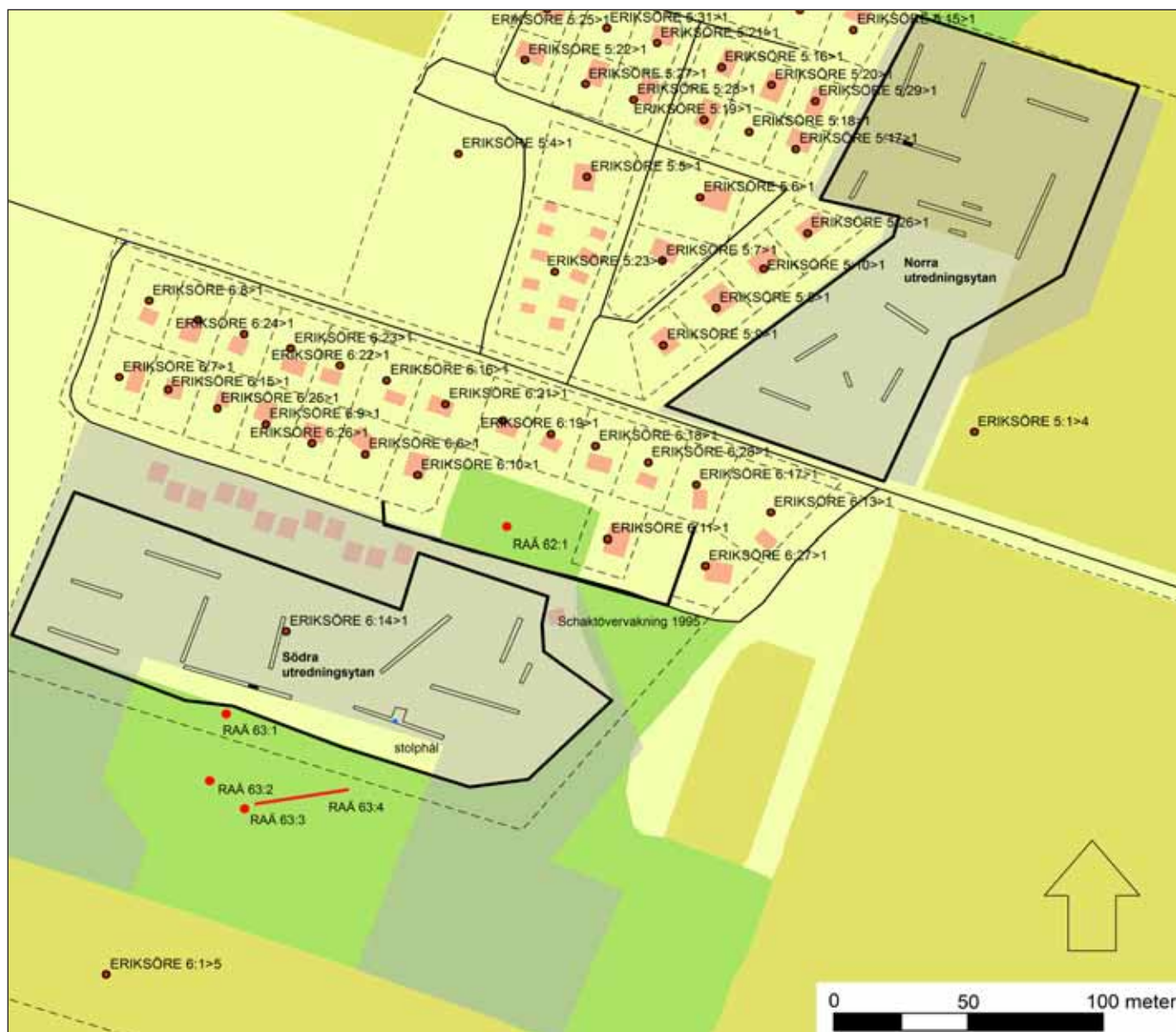

Fig.1. Översiktskarta inklusive fastighetsbeteckningar. Utrett område samt schakt markeras med svart begränsningslinje, funnet stolphål är markerat med blå punkt. Utredningsområde enligt länsstyrelsen beslut (431-5752-10) är markerat med grå ytor. Kulturhistoriska lämningar är markerade med röd punkt eller linje. Plats för schaktövervakning 1995 är markerad med en svart linje.

Inledning

Under början av juni 2011 utförde Kalmar läns museum en särskild arkeologisk utredning inom fastigheterna Eriksöre 5:1, 6:1 och 6:14 i Torsslunda socken, Mörbylånga kommun, Kalmar län, Öland inför planläggning för ny bebyggelse. Syftet med den arkeologiska utredningen är att ta reda på om fasta fornlämningar berörs av arbetsföretaget. Utredningen utfördes på uppdrag av Anders Nilsson.

Inom utredningsområdet planeras ny bebyggelse. I direkt anslutning till utredningsområdets södra del finns kända fornlämningar och

andra kulturhistoriska lämningar. Utredningsområdet ligger inom den norra delen av Mörbylångadalen i anslutning till 5-meters kurvan mellan littorinastrandvallen och den nuvarande kustlinjen. Området är uppdelat i två ytor; den södra är ca 15 570 m² och den norra 15 870 m². Den södra ytan är något mindre än angiven i Länsstyrelsens beslut (431-5752-10), detta då markägaren valt att inte fälla skogen inom de två sydligaste delarna av den södra ytan Eriksöre 6:1. Utredd yta är enligt figur 1.

Topografi och fornlämningsmiljö

Utredningsområdet ligger inom den norra delen av Mörbylångadalen i anslutning till 5-meters kurvan mellan littorinastrandvallen och den nuvarande kustlinjen.

Utredningsområdet är uppdelat i två delar, den södra och den norra. Större delen av området har tidigare varit åkermark, området avgränsas i söder av skogsmark och i norr av sommarstugebebyggelse. Den norra delen av den södra ytan har tidigare varit bebyggt med stugor på plintar.

Den norra ytan avgränsas i söder av en bilväg, i öster av sommarstugebebyggelse samt i väster och norr av åkermark. Den norra ytan har tidigare varit åkermark. I mitten av ytan har ett växthus tidigare stått, en gjuten bottenplatta finns fortfarande kvar. Inom samma del har också ett antal flaggstänger stått, fundamenten kvarligger. Området direkt söder om detta verkar ha avbanats vid något tillfälle, möjligen i syfte att nyttjas som parkeringsplats eller avlastningsplats.

Utredningsområdet är flackt och marken är tämligen grusig och i princip stenröjd. Inom den södra ytan kan man ana en svag förhöjning. Strax söder om utredningsområdet på samma förhöjning finns två stensättningar (RAÄ 63:1 & 63:2), en husgrund (RAÄ 63:3) och uppgift om en stensträng (RAÄ 63:4). Vegetationen gjorde det omöjligt att vid detta tillfälle att göra en närmare bedömning av dessa. Strax norr om den södra ytan finns ytterligare en stensättning (RAÄ 62:1).

Området fornminnesinventerades i samband med Riksantikvarieämbetes fornminnesinventering inför den ekonomiska kartan 1940 och revideringsinventeringen 1976. Inom utredningsområdet har inga tidigare arkeologiska utredningar eller undersökningar utförts (Beskov & Sjöberg 1991, Rasch & Edgren 1996). Invid RAÄ 62:1 strax norr om den södra ytan gjordes en schaktövervakning 1995 av Kalmar läns museum. Inget av antikvariskt intresse framkom (Källman & Pettersson 1995), se fig. 1.

Genomförande

Syfte och frågeställningar

Syftet med den särskilda arkeologiska utredningen är att förse Länsstyrelsen med ett fullgott planerings- och beslutsunderlag samt att ta reda på om hitintills oregistrerade fasta fornlämningar berörs av arbetsföretaget. Målgrupp är i första hand Länsstyrelsen och fastighetsägarna.

Arbets- och metodbeskrivning

Den särskilda arkeologiska utredningen genomfördes av Kalmar läns museum under två dagar i vecka 23, 2011. Utredningen genomfördes genom sökschaktning. Sökschaktningen gjordes med en traktorgrävare med flat skopa, ca 150 cm bred. Totalt öppnades 25 sökschakt, med en längd på 5-30 meter. Ett schakt utökades för att säkerställa huruvida kontexter var sammanhängande eller om anläggningar ingick i större konstruktioner. Vid två andra schakt drogs kortare schakt invid dessa för att säkerställa om mörkfärgningars utbredning fortsatte. Mörkfärgningarna i form av sotbemängda fläckar visade sig vara enstaka och bedömdes inte som anläggningar. Schakten mäter tillsammans cirka 600 meter och upptar en yta på cirka 900 m².

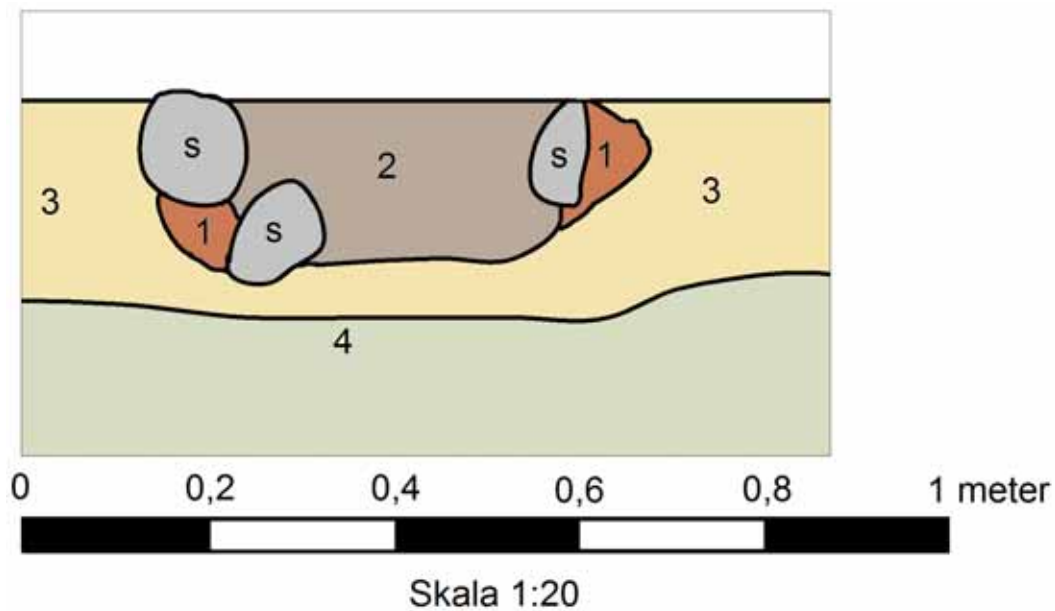
I den södra delen var matjorden förhållandevis tunn, 0,1-0,2 meter, följt av ett grusigt och bitvis ganska stenigt lager, ca 0,1-0,3 meter,

liggande på ett lerlager. I lerlagret noterades enstaka åderspår och en del mörkfärgningar, de senare har tolkats som stenlyft och rotbränder. I ett schakt gjordes ett djupschakt för att säkerställa huruvida det fanns översvallade eller översandade markytor, sådana kunde inte konstateras. På ca 1 meters djup kom vi ned till skifferberggrunden. I schakt 7 i den sydöstra delen hittades ett stolphål, se fig. 1. Stolphålet snittades, fotograferades och ritades. Kring stolphålet utökades schaktet för att avgöra om det ingick i en större konstruktion. Ingen sådan kunde konstateras.

Den norra ytan kan delas upp i två delar. Den södra delen av ytan har tillsynes avbanats vid något skede. 5-10 cm undermarktäcket påträffas ett hårt lerlager som konstaterades utgöra sterilen. Möjligen har denna del nyttjats som parkeringsplats eller avställningsplats. Den norra delen av ytan har använts som åker. Matjorden är relativt mäktig, 0,2-0,4 meter, följt av tunt grus- och sandlager, ca 0,1 meter, och därefter lera. Ett djupschakt gjordes för att säkerställa huruvida det fanns översvallade eller översandade markytor, inga sådana kunde inte konstateras. Förutom sotfläckar och mörkfärgningar från stenlyft hittades flera diken. Diken förekommer med ett intervall på ca 12 meter vilket indikerar att ytan periodvis varit ganska blött.

Fig 2. Foto DU190_006. Snittat stolphål i schakt 07. Foto från N. Foto: Magnus Reuterdahl.

- 1. Nedgrävningssyffning, brun sand
- 2. Stolpfärgning, gråstogig sand
- 3. Sand/Silt
- 4. Lera

Fig 3. Ritning Stolphål, Schakt.

Resultat och åtgärdsförslag

Totalt öppnades 25 sökschakt, med en längd på 5-30 meter. Ett par schakt utökades för att säkerställa huruvida kontexter var sammanhängande eller om anläggningar ingick i större konstruktioner. Schakten mäter tillsammans cirka 600 meter och upptar en yta på cirka 900 m². En anläggning; ett stolphål, kunde konstateras. Detta verkar inte ingå i någon större konstruktion. Enstaka spår av äldre åkerbruk i form av åderspår noterades i ensta-

ka schakt inom den södra ytan. Övriga spår kan kopplats till nyare tiders aktiviteter, såsom dikning, modernt åkerbruk och bebyggelse av olika slag.

Då inga fasta fornlämningar eller andra kulturhistoriska lämningar som omfattas av KML kunde påvisas föreslår Kalmar läns museum inga övriga åtgärder. De delar av utredningsområdet som inte är utredda (Eriksöre 6:1) bör utredas innan exploatering.

Referenser

Beskow, Sjöberg m fl 1991. Torslunda sock-
en. *Ölands järnåldersgravfält. Vol. II.*

Rasch, Edgren m fl. 1996. Vickleby socken.
Ölands järnåldersgravfält. Vol. III.

Ej tryckta källor

Källman, Liselotte & Petterson, Magnus
1995. Ang. Arkeologisk undersökning
vid Eriksöre stugby. Rapport Kalmar läns
museum, dnr 916/95, lst dnr 220-2667-95.

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dn: 431-5752-10

Kalmar läns museums dnr: 33-685-10

Projektnummer KLM: A2011004

Uppdragsgivare: Anders Nilsson, Gröngatan 14, 386 30 Färjestaden.

Landskap: Öland

Kommun: Mörbylånga

Socken: Torslunda

Fastighet: Eriksöre 5:1, 6:1 & 6:14

Fornlämningsnr: -

Ekonomisk karta: Svansholmarna 4g5h

X koordinat: 6277083

Y koordinat: 146947

M ö h: ca 5 möh

Fältarbetstid: 2 dagar

Antal arbetsdagar: 4 dagar

Maskintid: ca 14 timmar + igenfyllning

Personal: Magnus Reuterdahl, Ivonne Dutra Leivas

Foto, Du nr: Du 190

Fynd nr: -

Dokumentation: All dokumentation förvaras på KLM.

Inmätning: skall anges

Koordinater och höjdangivelser i rikets koordinatsystem RT90 2,5 gon V och RH70.

Adress

Box 104, S-391 21 Kalmar

Telefon

0480-45 13 00

Fax

0480-45 13 65

E-post

info@kalmarlansmuseum.se